

V. b. b.

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 17. junija 1925.

Št. 24.

Iz Ženeve.

Velika antanta je ustvarila iz premagane velike podonavske monarhije malo republiko Avstrijo. Slovanski in drugi narodi so šteli že prej večino prebivalstva monarhije, niso pa imeli svojih pravic in tudi v politiki ne odločilne besede. Zato so porabili ugoden trenutek razsula centralne velevlasti in ustanovili lastne nacionalne države ali pa se združili s svojimi narodnimi brati sosednih držav. Samo bivšim avstrijskim Nemcem in nekaterim slovanskim drobcem velika antanta ni dovolila spojitve s svojim narodom in ti tvorijo sedaj Avstrijo. Že koj po prevratu se je začelo povdarjati, da sedanja Avstrija življenja ni zmožna, ker je izgubila bogate rodovitne pokrajine in ji je ostal samo slabo rodovitni gorat svet z veliko industrijo, za katero pa vsled predrage proizvodnje ni odjemalcev. Menda so si zdaj že vsi edini, da Avstrija pod temi razmerami ni življenja zmožna. V tem smislu razumemo tudi dr. Seipla v Curihi. Ali ker evropski položaj za ponovno spremembo zemljevida še ni ustavljen in razčiščen, je dalo Društvo narodov kredite pod težkimi pogoji: vlada mora v gotovem času sanirati državno in narodno gospodarstvo.

Porabo kreditov nadzira in potek sanacije motri generalni komisar dr. Zimmermann, ki pošilja redna mesečna poročila Društvu narodov, ki potem na podlagi teh razpravlja o avstrijskem vprašanju po parkrat na leto na svojih sejah. Avstrijska vlada pošilja na te seje svoje ministre in strokovnjake, da dajejo še potrebna pojasnila. Tudi ta mesec se je bavilo Društvo narodov z avstrijskim vprašanjem.

Avstrijski zunanji minister je šel na pot v Ženevo z novimi upi vlade. Vlada mu je naročila, da skuša doseči iz prebitka mednarodnega posojila izplačilo večje vsote za elektrifikacijo zveznih železnic in da prosi Društvo narodov, da ono pritiska na nasledstvene in nekatere druge države, da bi odprle meje avstrijskim industrijskim proizvodom. Avstrija uvaža veliko premoga za železnice. Temu uvozu, ki povečuje primanjkljaj trgovinske bilance, se hoče država izogniti s tem, da elektrificira vsaj nekatere železniške proge. Vlada je glede otvoritve mej nad uspehom sama dvomila, zato je izjavila, da se zadovolji tudi, ako se pošljejo strokovnjaki, ki bodo znova proučili gospodarske razmere države in predali Društvu narodov strokovnjaško mnenje, na kakšen način bi se dalo avstrijsko gospodarstvo sanirati. In še nekaj je vladi v tem času neprijetno, namreč priključitveno gibanje. Dr. Mataji je bilo naročeno, da skuša oslabiti odpor antante proti umetno vzdrževanemu pokretu priključitve Avstrije Nemčiji.

Prva zahteva, odnosno prošnja naše vlade je bila zares zelo skromna, ker se ne more reči, da je vlada zahtevala veliko, ko je prosila za prihranke, ki so itak njeni. Prihranki posojila so znašali 30. aprila 42¼ milijona dolarjev. Zahteva pa, naj Društvo narodov pritiska na nasledstvene države, da odprejo meje avstrijskim proizvodom, je nekoliko predrznejša, ker mora tudi avstrijska vlada dobro vedeti, da se da ta cilj najlažje doseči potom medsebojnih trgovinskih dogovorov. Ko vlada ugotavlja, da njeni poskusi v tej smeri niso prinesli zaželenega uspeha, bi imela tudi javno priznati, da samo onemogočuje sklenitve trgovinskih pogodb z napačno notranjo in zunanjo politiko.

Že nepravilno ravnanje z narodnostnimi manjšinami slabo vpliva na potek pogajanj. Vlada pa se zadovolji tudi s komisijo strokovnjakov. V tem leži ubožno izpričevalo sedanje vlade.

Kar se tiče priključitvenega gibanja, je bilo že naprej jasno, da vlada ne bo uspela, ker je ozadje tega gibanja vsakomur zadostno znano. „Umetno“ uprizorjen pokret je prešel že v meso in kri nemškega naroda, podpirajo ga vse stranke in tudi vladni krogi. Da se glasovanja in manifestacije z ozirom na trenoten položaj niso dovolile, dejstva ne izpremeni. Društvo narodov je o vsem tem dobro informirano.

Poročila iz Ženeve pravijo, da se je ugodilo prošnji po izplačilu dela prihranka posojila Društva narodov za elektrifikacijo železnic in sklenilo poslati komisijo strokovnjakov za proučevanje gospodarskih razmer.

Vladni in nekateri vladni bliže stoječi listi vidijo v tem velik uspeh zunanje ministra dr. Mataja in ne v zadnji vrsti tudi ministra financ, ki je moral iti dr. Mataji na pomoč. Ti listi se vesele tudi nad tem, ker je bil del kreditov prisojen proti volji dr. Zimmermanna, da generalni komisar sedaj nima več tistega vpliva in moči. Bodočnost bo pokazala, da je to samo prevara, in zmagovalce kmalu ozdravila tega mišljenja.

V resnici se doseženo ne more smatrati za kak velik uspeh. Vlada je hotela imeti 120 milijonov zlatih kron, a dobila je samo 88 milijonov ali 18 milijonov dolarjev, in še to se izplača v treh letnih obrokih po 422,4 milijard papirnatih kron na leto. Če primerjamo, da dá samo dunajska občina brez tuje pomoči za

PODLISTEK

Kovač Franc:

Kresni večer.

Koncem 6. stoletja so prišli naši predniki v naše kraje in zasedli tedaj še neobljudeno deželo. Naselili so se najprej ob solnčnih gorskih obronkih ter se pečali s poljedelstvom in pastirstvom. V tedanjih časih je bila Koroška dežela zarastla z ogromnimi pragozdi. Vrbsko jezero je bilo obdano okrog in okrog z neprodinimi gozdi, zmaj je gospodaril v jezeru in v nepristopnih močvirjih, ki so se razprostirala na kraju, kjer stoji dandanes Celovec, in segala daleč doli proti Podjunu.

Naši dedje takrat še niso poznali Kristusove vere, tavalili so v poganstvu. Oboževali so naravo in naravne prikazni ter oživljali naravo z mističnimi bitji (panteizem). V gozdih so bivali divji mož, volkodlak in bes, v vodah so se nahajale vile, ki so bile ljudem naklonjene, včasih pa tudi sovražne. Le poredkoma so začeli prihajati od juga in severa blagovestniki Kristusove vere, a v središče še niso prišli.

Tedaj, ko je bil dan najdaljši, so praznovali boga Svatovida in njemu na čast kurili kresove. Na strmi Dvanajsti peči nad Podkrnosom, kamor so po dnevi sužnji nanosili skupaj veliko grmado, se je zvečer zbral narod s starostjo, da proslavi boga.

Bila je jasna, soparna noč, ko je ljudstvo

stalo okrog visoko plapolajočega kresa, katerega iskre so plavale proti nebu. Dva moža z ovčjimi kožami okrog ledij sta pripeljala vsak po enega enoletnega janca, ovenčana s cvetjem, namenjava v nocojšnji dar Svatovidu.

Pristopi stari Žrec Radegast v dolgem bellem plašču in moža zgrabita janca in jima poklekmeta na prsa. Žrec jima z dolgim nožem prereže grlo, žalostno meketajočima, prestreže nekoliko krvi v medeno čašo, jo dvigne proti ozvezdju Oriona in šepeta skrivnostne molitve božanstvu:

„Svatovid, vsevidni, vsemogočni, vsevedoči, ki ti ne ostane nič skritega, če smo ti že kdaj doprinesli dar na žrtvenik, čuvaj nas, otni nas! Ti, večni, neskončni...“

Iskreno je molil k božanstvu. Ljudstvo, zbrano okrog njega, je molilo k Svatovidu. Vladala je skrivnostna tišina, le drevje je šuštel v večernem vetru. Nato izlije kri v ogenj, čašo pa trešči v temni prepad.

Med darovanjem so djali zaklana janca iz kože, ju deli na raženj in skrbno obračali, da sta se lepo spekla. Ljudstvo je posedlo v travo in vsak je dobil svoj del. A zraven so pili medico. Kmalu je vesela pesem odmevala daleč v ravnino. Vladali so namreč mirni časi: močna roka Samova je vladala in držala bojaželjne sosedje v strahu.

A mladina ni mogla dolgo časa mirno sedeti. Lahkonoge deklice v belih platnenih oblekah se primejo za roke in zaplešejo kolo okrog ognja, pojoč kresno pesem:

Od morja priletite slavčki,
dobro leto prinesite,
naše črede pomnožite,
moč Morani strite.

Deklice so pele kakor slavčki. Okrog visoko plapolajočega ognja v kolu plesajoč, z vihrajočo obleko in venci v razpuščenih laseh so bile podobne čarobnim vilam. Ohlapna obleka se je tesno oprijemala polnih oblik njihovih prožnih teles, da je mladini zastajalo srce in ji grelo domišljijo.

Starci so zrlji z dopadanjem na rajajoče deklice in se spominjali mladostnih let. Rog z medico je krožil iz roke v roko. Živahno so se pogovarjali o čredah in letini, potem je prišla govorica na stare čase, na junaške boje, katere so bojevali dedje ob spodnji Donavi z Bizantinci in Obri.

„Najstarejši sem v rodu,“ pravi žrec Radegast, in spominjam se še dobro na čas moje mladosti, ko smo iz daljne Panonije prišli semkaj in tukaj postavili nova bivališča. Naši dedje so se bojevali proti silnim sovražnikom. Zmagali so jih, kadar so bili edini in složni, premagani so bili, če so se razdvojeni bojevali brat proti bratu — naš stari greh, nesloga. Kralj Samo vlada od Krkonošev do Adrije sedaj nad nami, mir vlada v deželi, on nas varuje pred Franki in Obri. In nihče na svetu nas ne bo mogel premagati, če bomo složni in edini.“

(Dalje sledi.)

produktivno zaposlitev brezposelnih na leto preko 1½ bilijonov papirnatih kron, najlepše vidimo, koliko se je v Ženevi doseglo. Za poseben uspeh se tudi ne more smatrati komisija strokovnjakov, ki lahko ugotovi, da vlada ne zna gospodariti, in priporoči še enega komisarja.

Seja deželnoga kulturnoga sveta dne 10. junija 1925.

Državni gozdovi.

Poroča Šluderman: Pogajanja radi državnih gozdov so, kakor se vidi, prišla v dober tir. Dunajski židje namreč kriče in židovski list Holzmarkt piše gorostasna poročila. Piše, da „ne more umeti, kako naj državni gozd služi posamnikom, ki iz njega dobivajo brezplačno les in drva in se bogatijo... ministroma namera, državne gozdove izvleči iz deficita, se je žrtvovala sebičnosti nekaterih ljudi...“ To je za nas dobro znamenje, na vsak način je največja nevarnost minila. Iz krika Hebrejcev se vidi, da stvar ne teče po njihovi volji. O lesu, ki ga potrebujejo papirnice (Schleifholz) je treba ljudem povedati, naj se s predajo ne prenačijo. Cena se je že zboljšala, zdaj se ponuja 245, pa bodo papirnice morale plačati 300, ali pa bomo svoj les prodali v Italijo in Nemčijo.

Davčna vprašanja.

Dr. Stotter: Na deželni kulturni svet prihajajo najprej vprašanja radi raznih davkov. Deželni kulturni svet je prosil davčno oblast pojasniti:

a) Ali se plačuje davek na blagovni promet za les, ki se doma poseka, spravi na žago in porabi za hišo? Finančna oblast odgovarja, da se v tem slučaju davka ne plačuje.

b) Za zaslužek iz voznine, ki se slučajno opravi, je davek na blagovni promet vračunan v pavšalu in se ne bo še posebej računal.

c) Zgodilo se je, da je davčna oblast računala davek na blagovni promet za predivo, ki se je doma napravilo in pripeljalo v tovarno za platno v zameno. V bodoče se v takih slučajih davek ne bo več računal.

d) Deželni kulturni svet je posredoval, da se davka na blagovni promet oprostitjo posestva, ki nimajo 70 K čistega katastralnega dobička. Obstoji namreč določba, da se obrtnikom, ki imajo poleg obrti malo gospodarstvo, katerega katastralni čisti donesek ne znaša 70 K, za to gospodarstvo ne računa davka na blagovni promet. Malemu gospodarju v planinah, ki nima nobenega drugega zaslužka, bi se pa po sedanjem tak davek računal! Stvar se je predložila seji predsednikov, in vlada je že obečala, da se ta koncesija da tudi kmeom.

e) Posestniku, ki je s svojimi ljudmi napravljaj gramoz (šoter), se je za ta slučajni zaslužek računal davek na blagovni promet. Deželni kulturni svet proti temu ugovarja, ker je vse eno, ali hlapec, ko ni na polju dela, vozi ali gramoz tolče.

f) Deželni kulturni svet se je obrnil na davčno oblast v Beljaku, naj se pri odmerjevanju davka v Ziljski dolini ne drži strogo katastralnega čistega dobička, ker tam hudo-urniki polja zasipajo in nastopajoča voda travnike preplavlja.

g) Kulturni svet se je obrnil na deželno finančno ravnateljstvo s prošnjo, naj se izkupiček za les, ki se seka, da se plača prejemščina, ali da se izplačajo sodediči, ne vračunava kot davku podvržen dohodek. Finančno ravnateljstvo je davčnim oblastim ukazalo, naj se na take razmere ozirajo.

Grundverkehrsgesetz — Postava za promet z zemljišči.

Zgodilo se je, da je fond za podpiranje invalidov pri ustavnem sodišču oporekal postavnosti omenjene postave. Le ta postava je imela za kmete najblažje posledice, zato se je kulturni svet, kakor druge kmetijske korporacije, obrnil na zvezino tajništvo, da se v slučaju, da bi ustavno sodišče spoznalo, da je ta

postava nepostavna, takoj predloži in sklene druga enaka postava. Vprašanje se medtem tako razvija, da ostane stara postava v veljavi.

Plotovi ob železnicih.

Železniško ravnateljstvo v Beljaku piše, da se dogovarja z občinami in sosedmi radi plotov in da se ti plotovi ne bodo opuščali predno se ne doseže sporazum. (Konec prihodnjic.)

Z dežele.

Mnogo se dandanes piše in razpravlja o vzgoji mladine, da doraste enkrat v poštene ljudi in si sama služi kruh. Splošno opažamo, da je mladina v mestih skrajno razvajena in lahkoživa, čemur so vzrok mestne razmere, ko posebno otroci premožnejših poleg skrbi za šolo ne poznajo drugega kot igre, kino, kratkočasje in izlete. Manjka jim skrbi za resnost, ne uvidijo, da bodo enkrat tudi sami stopili na lastne noge v življenje, ko ne bodo imeli zaslombe pri stariših. Stariši, ki otroke razvajajo, so krivi, da pozneje nimajo potrebne samostojnosti.

Na kmetih je v tem oziru vse drugače. Komaj otrok začne hoditi, ga pametni stariši že navajajo k delu, primernem njegovim letom. In če se izza mladega navadi delati, mu tudi pozneje ne bo težko. Kolikokrat vidimo na kmetih pri dandanašnjem pomanjkanju delovnih moči, da otroci cel dan opravljajo naporan dela, ki so sicer pretežka njihovi starosti, a kmet si drugače ne more pomagati. Igre, kino, postopanje po ulicah ali lenuharjenje po letoviščih, to je kmetskemu otroku neznano. Smešno se nam je zdelo, da se vpliven celovski dnevnik z vso resnostjo poteguje za to, da se poletni šolski pouk v mestu prične ne ob osmih, kot je bilo nameravano, temveč šele ob devetih in sicer iz enostavnega vzroka, da bi mestni otroci zjutraj eno uro dalje ležali.

Na kmetih se prične šolski pouk ob osmih in nihče nima kaj proti temu. Otroci imajo vrhutega večkrat dalje kot eno uro v šolo, pa vse eno pridejo. Rana ura — zlata ura, pravi pregovor. Otroci na kmetih vstanejo v poletnem času ob petih ali še prej, predno gredo v šolo, morajo par ur pridno delati in ne polegajo po posteljah kot razvajeni mestni otroci. Okusijo boj za življenje izza rane mladosti, življenje jim ni igračkanje kot mestnim otrokom, katerim je potem skrajno težko poprijeti se resnega dela, ker niso navajeni in poznajo življenje le od solnčne strani. In mladina na kmetih je zdrava, raste, da je veselje, ne kot bledolični mestni otroci, katerim škoduje vsaka sapica. In če tak otrok doraste, ni sposoben za nobeno delo. Če ima le količkaj zmožnosti, ga pustijo študirati, da množi duševni proletarijat ali pa gre v tovarno, da dela tam par ur na dan in v slučaju brezdelja vleče brezposelno podporo.

Kakor se nagne drevesce, tako bo pozneje rastlo drevo. Ako se otrok že v mladosti ne navaja k pridnosti, bo ostal lahkomisljen celo življenje, če se bo v mladosti učil spoznavati, da življenje ni igranja, ga bo to prepričanje navajalo k skrbljivosti in delu. In v tem leži naša bodočnost, ne pa v razveseljevanju in mehkužnosti.

POLITIČNI PREGLED

29. poročilo gen. komisarja od 15. aprila do 15. maja kaže splošen položaj države v boljši luči. Četudi je položaj industrije slab, preosnova bančnega aparata počasi napreduje, se imajo boriti trgovska podjetja z velikimi težkočami, je gospodarska kriza vendar nekoliko ponehala, kar se zrcali iz skrčenega števila brezposelnih, ki se je skrčilo za 52.000 brezposelnih v teku treh mescev. Od 28. marca do 23. aprila je odslovila vrhovna uprava 181 uradnikov, zato pa je bilo pri zveznih oblastih 29 novo nastavljenih. Poštna uprava stoji pred rastočimi težkočami in je treba vsak mesec več dodati. Primanjkljaji so zdatno previsoki. Hranilne vloge se kljub znižani obrestni meri množijo, da postaja na denarnem trgu vedno

bolj živahno. Visok primanjkljaj zunanje trgovine da misliti. Kakor vse kaže, se Zimmermanna še ne bomo tako kmalu iznebili.

Nota zaveznikov zahteva od Nemčije, da ne sme šteti policija več ko 150.000 mož in je vsaka pomnožitev potom pomožne policije ali dobrovoljcev nedopustna. Policisti morajo biti nastavljeni kot uradniki. V večjih mestih se dovoljuje kasernacija policistov. Podrobnosti določijo zavezniki. Vojaška izvežba policije se prepoveduje. Kje smejo biti postaje brezžičnega brzojava, določijo zavezniki. Uničiti je treba v tovarni za patrone v Karlsruhe 526 strojev, v drugi 278, v tretji 855, v četrti 1373 in tako dalje. Ves odvišen material je treba izročiti, oziroma uničiti. Tako tudi nadomestne dele za strojnice, topove, minomete, bombomete in slično. Vseh 80.000 šlemov policije treba izročiti. Policiji se dovoljuje le majhno število plinskih mask. Infanteriji se infanterijski topovi prepovejo, kavaleriji pa strojnice. Zahtevajo se dalje velike izpremembe v organizaciji vojske. Vse vojaške komisije za železnice je treba razpustiti. Nemčija ima preveč vagonov, uporabnih za prevoz vojske. Vse vojaške naprave v vagonih treba uničiti. Nato se obrača nota proti raznim vojaško organiziranim zvezam. Zakonodaja mora prepričati, da bi bile te organizacije priprave za vojno.

Angleško-francoski sporazum. Med Briandom in Chamberlainom je dosežen v vseh pomembnih sporazum. Velika Britanija jamči Franciji nedotakljivost vzhodne meje, kakor je določena z verzajsko pogodbo. Glede mej Poljske in Češkoslovaške ne prevzema velika Britanija sicer nobenega jamstva, prepušča pa Franciji popolnoma proste roke. Meje Češkoslovaške in Poljske so pod varstvom Zveze narodov. V slučaju, da bi bile Poljska in Češkoslovaška napadeni, sme Francija prestopiti tudi nemške meje, ne da bi Velika Britanija videla v tem kršitev demilitarizacije porenške cone. Doseženi sporazum je znova utrdil francosko-velikobritansko prijateljstvo in razočaral Nemčijo.

Nemiri v Albaniji. Po vesteh iz Albanije so se pojavile v okolici Skadra ustaške čete pod vodstvom bega Musahlije. Čete štejejo okoli 500 mož. Zlasti veliko nezadovoljstvo s sedanjo vlado je med Malisori. Silno agitirajo proti vladi Ahmed beg Zoge katoliški duhovniki ter razni italijanski agenti, ki so polni denarja. Vlada Ahmed beg Zoge ni razpustila vojske kakor je obetala v parlamentu, temveč bo najbrže odredila mobilizacijo par novih letnikov.

Položaj v Maroku. Francoska poročila o zadnjih bojih v Maroku so precej nejasna; razvidno je iz njih, da tudi Francozom delajo Kabili resne preglavice. Na več mestih so se že morali umakniti ter svoje prodiranje ustaviti. Večje uspehe upajo doseči s skupnim nastopom francoskih in španskih čet. Španci pripravljajo v Maroku novo ofenzivo. Primo de Rivera je že dospel v Tetuan ter namerava odposlati Abd el Krimu pred ofenzivo še enkrat ultimatum.

DOMAČE NOVICE

„Prerod“ s prilogo „Zdravje“ je po vsebini zelo bogat list, tako da bo vsakdo tudi zase našel kaj primerne. Cena 4 šilinge na leto je z ozirom na opremo lista zelo nizka. Naroča se pri upravi: „Koroški Slovenec“, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Svetna vas. (Blamirani landbündlarji.) Naši narodni odpadniki nikakor ne morejo preboleti svoj poraz pri zadnjih občinskih volitvah, ko je prišla občina po štirih letih njih „vzornega“ vladanja zopet v slovenske roke. Na razne načine poskušajo delati zapreke sedanjemu občinskemu predstojništvu, ki nad vse vestno, vzorno in popolnoma nepristransko posluje in zavzema nasproti Landbundu popolnoma v nekaterih ozirih še veliko preveč tolerantno stališče. Eden največjih bojnih petelinov pa je, že vsem znani Košičev Pepček, ki pri vsakem nastopu Landbunda prednjači. Kot skoro povsod na deželi, se tudi v naši občini vršijo seje občinskega odbora ob nede-

ljah po maši, ker imajo ob nedeljah občinski odborniki, ki so po večinoma sami kmetje in delavci, najbolj čas. To pa ni po volji že omenjenemu obč. odborniku Košiču, ki se je na seji in pri županu pismeno pritožil, da se on sej ne bo udeleževal, ker hoče imeti „nedeljski počitek“. Župan je hotel zavoljo ljubega miru ustreči in je sklical ob priliki sejo na delavnik zvečer, kakor je hotel Košičev Pepček, toda njih stranke sta se seje udeležila samo dva odbornika, drugi pa so pozneje izjavili, da niso imeli časa. Na podlagi tega so slovenski in soc.-dem. obč. odborniki protestirali proti šikanam nemškutarskih odbornikov in odločno zahtevali, naj se seje vrše ob nedeljah ali praznikih. Landbund pa je šel še dalje in vložil na okrajno glavarstvo protest in zahteval, naj okr. glav. prepove seje ob nedeljah. Dosegli pa so veliko blamažo. Okrajno glavarstvo je odgovorilo, da sploh nikjer ne obstoji kak zakon o splošnem nedeljskem počitku in da so se vsa štiri leta za časa landbundovske občinske uprave vršile vse seje — razen treh — ob nedeljah in da se večinoma v vseh podeželskih občinah vršijo seje ob nedeljah. Županu je popolnoma prosto dan čas sklicanja seje. Obenem so se pritožili proti sklepčnosti občinske seje, na kateri se je sklepalo o občinskem proračunu in o znani smrdeči zadevi, ko je za časa županovanja J. Harniša, p. d. Spevnjaka, izginilo iz občinske blagajne čez 7 milijonov kron. Svoj protest so utemeljevali s tem, da seja ni bila sklepčna, ker se je odborniki Landbunda niso udeležili. Zahtevali so, da okr. glav. oziroma deželna vlada to sejo proglasi za neveljavno, nesklepčno in da naj razveljavi proračun kot nepostavno sprejet. Okr. glav. pa je tudi to pritožbo zavrnilo in ugotovilo, da je bila seja pravilno sklicana, se pravilno vršila in bila sklepčna. To je jasen dokaz, kako skrbi Landbund za uspešno gospodarsko delo v občini z abstinenco kadar se razpravlja o tako važnih vprašanjih kot je proračun. Obžalovati pa je, da so v to stranko zašli in se celo pustili voliti na njen program ljudje, koje so v času koroških bojov ravno ti ljudje, vodje tukajšnjega Landbunda, vlačili kot internirance po Litzlhofu, jih pljuvali in zasmehovali ter jim delali veliko gmotno škodo. Čudna so pota usode, ki vodijo marsikateriga tja, kamor bi nikdar spadati ne smel, in zelo žalostno je, da nekateri vsled malenkostnih osebnosti in časti hlepčnosti zavržejo svoj značaj in svoje prepričanje, v katerem so bili vzgojeni že od otroških let. Samo žal, da pride kesanje včasih prepozno.

Željinje pri Velikovecu. Dopisnik bi že prej poročal, toda moral je čakati, da so se dogodki do konca izvedli. Kako je bilo v „Kor. Slov.“ že brati, so se farani želinskega zvona z veliko večino uprli doplačevanju stroškov za napeljavno električnega toka v tukajšnjo podružno cerkev in farovž, v katerem že mnoga leta ni župnika. Toda naš stavbeni odbor, v katerem sedijo samo ljudje ene stranke, ki so se hoteli razbremeniti, je poleg stroškov za popravo ograje pri pokopališču vpletel lepo tudi stroške za razsvetljavo cerkve ter poslal koncem marca prizadetim župljanom ogromne plačilne naloge. Ljudje presenečeni nad toliko predrznostjo so vložili ugovor pri dež. vladi. Prvi protest, ki so ga vložili pred napeljavo na okr. glavarstvo v Velikovec, se je kratkoma zamečkal, da ni nihče zvedel za njegovo rešitev. To pot pa je blaški paša, ki „Baukomiteju“ načeljuje, ubral drugo čisto radikalno struno; dal je namreč vse puntarske posestnike kratkoma zarubit. To vam je bilo poloma in kreganja, da je onim, ki so rubili še nekaj dni po ušesih brnelo. Ponekod so kmetje ogorčeni protestirali, da se jih za tako stvar straši s policijo in to v republiki Avstriji. Neki revni kajzarci so zarubili, ko ni bilo nič drugega, eno kozo, eno ovco in pa še cakar povrhu. Zarubila se je namreč trikratna visokost dolga, da bi, kdor bi dražil, dobil pod dvakratno ceno. Toda tudi to ni vleklo, kajti na „licitirango“ ni bilo nikogar. Občina je imela velike težave ko ni mogla dobiti nobenega moža, ki bi jo zastopal kot cenilec. Herman Hermetter je vrgel puško v koruzo in ni hotel priti po svoj cakar, ker jo je prej dobro skupil pri rubljenju; končno jih je nek socialist izvlekel iz blata, smejo mu biti hvaležni. Okrajno glavar-

stvo je topot mobiliziralo dva orožnika. Človek se vpraša, zakaj?! Tako je hodila ta komisijska licitirala po svoje: s silo, z grožnjami itd. od posestnika do posestnika. Ker ni bilo nikogar, ki bi dražil, so nekteri sicer plačali, drugi pa dobili plačilni odlog. Vprašamo, ali se ni tu naša oblast najhuje blamirala, ko ji je sila več kot ljudska volja. Kritikovati moramo pri tej priliki tudi želinsko cerkveno predstojništvo, ki je dalo te stroške — čeprav na pritisk znanih mogotcev — napraviti brez da vpraša prizadete davkoplačevalce. Še nikoli ni tudi od nikjer nismo slišali, da bi se zgodilo, da bi se za razsvetljavo kake cerkve delalo tako nasilje in krivice kot pri nas. Imamo še morebiti premalo brezbriznosti? S tem se daje protikrščanskim elementom priložnost, da lepo v kalnem ribarijo. Malo več možatosti bi bilo treba.

Dobrla vas. (Nič nemški.) „Fr. Stimmen“ so se obregnele ob slovensko tablico, ki je visela na vratih dobrolske cerkve: Iz zdravstvenih ozirov je pljuvanje v cerkvi prepovedano! Nekaj pojasnil. Cerkev se poslužuje jezika, ki se govori v dotični fari in se ne ozira na goljufiva ljudska štetja, ki povarjajo dejanski stan. Dobrla vas ni nemški kraj. V celi občini Dobrla vas (2690 prebivalcev) je komaj 122 Nemcev in sicer 47 domačinov in 75 priseljencev. Trdi Nemci se lahko naštejejo s prsti na roki, drugi pa dobro znajo slovensko, če je treba, da dobijo kaj od kmeta. Naj še pojasnimo, kako je bilo z nemško pridigo na evharističnem kongresu. Bili so res Nemci, a iz cele Podjune. Za to pridigo se je močno agitiralo pri Slovencih in Nemcih ustmeno in pismeno, da se morajo vsi udeležiti pridige. Bilo pa je veliko takih med njimi, ki sicer radi poslušajo slovensko pridigo. Nadalje je bilo na shodu ne samo dobrolsko nemštvo, ampak iz cele Podjune. Po pridigi so Nemci in drugi udeleženci izjavili: Er hat nur für die Christlich-sozialen gepredigt. Ti ljudje bi pač radi videli, da bi se tudi v cerkev zanesla olitika in da bi se tudi v cerkvi ponemčevalo, kakor se ponemčuje marsikje drugje. Dopisniku v „Freie Stimmen“ se nekoliko meša. Najprej pljuva in bije okrog sebe radi par slovenskih besedi na cerkveni tablici, potem pa se smeji ter pravi: Priprosti listič (der schlichte Zettel) na cerkvenih vratih v Dobrli vasi je krasen dokaz, kako so „zasušnjeni“ ubogi koroški Slovenci. Ali ne kaže ravno to obnašanje in razburjanje dopisnika radi neznatne reči, ki ni vredna besedice, kako korenito se hoče vse, kar je slovenskega, tudi najprostejši listič, iztrebiti. Če na koncu zakliče: Kje v Sloveniji je na cerkvenih vratih nemški glas, mu še bolj glasno odgovorimo: V vseh nemških župnijah Kočevja, dalje Banata n Baranje, ker drugače ne more biti.

Zilska Bistrica. (Obisk zveznega predsednika g. Hainischa v spremstvu koroškega deželnega glavarja g. Šumija.) Na binkoštno nedeljo je obiskal našo lepo Ziljsko dolino sam g. predsednik naše zvezne države g. Hainisch v spremstvu g. Šumija ter si ogledal lepoto naših narodnih noš in naših starih šeg in navad. Občinski zastop na Zilski Bistrici je ob priliki obiska imenovanih gospodov uprizoril s podporo zastopnikov sosednih občin ženitovanje po stari šegi v narodnih nošah in dirko s pobijanjem sodiča. Jezdec je bilo okoli 50 na najlepših konjih pingavske pasme. Gosp. predsednik s svojim spremstvom je imel okusno okinčan prostor, s katerega si je ogledal prireditve. Nato so brhka dekleta, vsa oblečena v zilske narodne noše uprizorila med petjem slovenskih pesmi ples pod lipo. Ker se je pri sprejemu pelo le nemško, je prezident začuden vprašal, v katerem jeziku se poje (menda še ne ve, da prebiva v Zilski dolini avtohtona slovenska manjšina. Op. ur.) Povedalo se mu je, da prebivajo od Beljaka do Šmohora Slovenci in da se poje slovenski. Temu je sledila ženitovanska pojedina po stari šegi v hiši g. Hebeina, pđ. Čižija, z lesenimi krožniki in žlicami. Zilsko juho je tudi on pokusil. Po končanem sporedu se je jako laskavo zahvalil za prireditve in pripomnil, da kaj takega še ni videl v življenju. Ljudstvo se je razšlo in razpravljal o dogodku. Vse se je strinjalo v tem in obsojalo, ker se g. predsednik ni informiral

o gospodarskem položaju. Stališče kmeta je danes tako, da je skoro brez vsakega dohodka, stroškov pa ima vedno več. Ni kupcev za živino, konje, krmo itd., in če se kaj proda, se mora dati za slepo ceno, davki pa taki. Krme je toliko, da bo marsikateri opustil košnjo slabših travnikov. Gnojenje travnikov sploh nima več smisla. Še brez davkov se ne bo moglo več gospodariti. Nobeden posestnik ne bo mogel predati svoje posestvo nasledniku, ker ne bo mogoče plačati prejemščine. Kmet delaj od 14 do 16 ur na dan in plačuj davke, plačuj tiste lenuhe, ki žive in hočejo živeti na stroške države in celo armado mladih penzionistov, ki ne vedo kaj začeti. To so neznosne razmere, ki se ne bodo mogle dolgo držati. Ako hoče država obstati, mora štediti in v prvi vrsti skrbeti, da kmet svoje pridelke lahko in dobro proda, in ne šteti samo dohodka in odmerjati davke. O nezgodah, ki dolete kmeta, uradniki prav nič ne okusijo, znali so si pomagati z indeksom. Pri davkih dobiš mogoče vsled nezgod popust, ali kaj je ta popust proti dejanski škodi. O tem se je marljivo razpravljalo tisti večer.

Drava. Pozdravnica škofu Wieryju I. 1868 in škofu dr. A. Heftnerju I. 1925 po J. Widmanu: Naj meni ne zamerijo milostljivi knez in škof, da jim podam šopek rožic v imenu cele šole v znamenje ponižnosti. Zdaj pa prosim milostljivega škofa kakor tudi vse druge pričujoče gospode, da smem še nekatero besedo spregovoriti. — Naša srca so od veselja kipele, ko smo izvedeli, da nas bodo milostljivi knez in škof kakor naš višji dušni pastir obiskali in že težko „pričakivži“ smo šteli dni in ure do imenitnega dohoda. Zares veseli dan smo doživeli, po katerem nas je velika čast došla, milostljivega knezoškofa v naši šoli sprejeti in jim pokazati, kaj smo se v preteklem letu za dušno in telesno življenje dobrega naučili. Ker pa že star pregovor pravi in tudi gotova resnica je: vsako delo z Bogom začeti in z Bogom končati, zato prosim milostljivega škofa za sveti škofov blagoslov. — Škof so rekli: Kaj takega še niso doživeli. Dali so vsem pozdravnikom svojo sliko. Po 57 letih je znal mož vse to še tekoče na pamet. Ali ni slovenščina še danes ista? — g.

Dholica. (Misijon.) Že 26 let je minulo, odkar je bil zadnjič pri nas sv. misijon in zdaj smo bili zopet tako srečni, da nas je posetil dne 10. maja misijonar. Imeli smo slovenske in nemške pridige, skupne in stanovske. V četrtek dne 14. maja zvečer se je vila skozi naša polja in travnike krasna in dolga procesija z Najsvetejšim. Za misijonarjem pa pošiljamo najpristrčnejše pozdrave in se mu za njegovo uspešno delo prav pristrčno zahvalujemo.

Škocijan. Kvaterna nedelja po Binkoštilh je bila za našo župnijo in za vso bližnjo in daljnjo okolico res dan, ki ga je naredil Gospod. Krasno vreme, slučajno dovolj gospodov v spovednici na razpolago, lepo petje domačega cerkvenega in moškega zbora iz Dobrle vasi pri slovesni sv. maši, lepa in globoko zamišljena pridiga g. svetnika Kindlmana, vse to je na mnogoštevilne romarje napravilo globok in trajen vtis. Leta 1917. na ta dan, ko smo imeli za celo okolico sv. birmo — bilo je tedaj do 500 birmancev — je bilo več ljudi; drugače pa že več let ni bilo toliko ljudstva v Škocijanu. Popoldan je priredila škocijanska Marijina družba gniljivo lepo igro „Dve materi“ pri Rušu, kjer je bila velika dvorana natlačeno polna. Naša dekleta so brez izjeme dovršeno igrane in lepo prepevale. Postavil se je tudi naš moški zbor in razveseljeval občinstvo z lepim in ubranim petjem. Brez poloma in prepira ter brez plesa, ki navadno pri takih prireditvah zaključuje veselico, smo se pristrčno in nedolžno razveselili. Naša skrb radi zvonov — židovska nesramna goljufija pri falirani Lombardni banki je nam ukradla 26 milijonov — se zmira bolj taja in kmalu se bomo dolgov na zvonovih iznebiti. Obenem bomo še letos z božjo pomočjo popravili našo cerkev. Dela so se na kvaterno nedeljo oddala domačim delavcem; upajmo, da tokrat naši zidarji ne bodo iz višine stolpa line padli v globočino kakor na jesensko kvaterno soboto leta 1909. Zgodilo se jim tistokrat nič ni, a prijetni taki spomini niso.

DRUŠTVENI VESTNIK

Pliberk. Dekliška Marijina družba priredi v nedeljo dne 21. t. m. popoldne ob 3. uri (po cerkveni slovesnosti) pri Brezniku lepo poučno igro „Roka božja“. Na sporedu so tudi pesmi, deklamacija in govor. Vsi prijatelji in znanci pristrčno vabljeni. Odbor.

Št. Primož v Podjuni. Izobraževalno društvo „Danica“ uprizoni 28. junija in 5. julija popoldne igro „Naša kri“. Vsi prijatelji pošteno zabave pristrčno vabljeni. Odbor.

Šmihel nad Pliberkom. V nedeljo dne 21. junija se vrši mesečni društven sestanek kakor po navadi po prvi božji službi. Vabljeni so vsi člani in prijatelji društva.

Št. Janž v Rožu. (Sestanek. — „Mlinar in njegova hči.“) Na binkoštni pondeljek smo imeli mesečni sestanek, ki je bil zlasti od ženske strani prav dobro obiskan. Č. g. župnik Vavti so nam v lahko umljivih besedah razkladali društvena pravila oziroma njih namen in poslušalci predavanju so prav pazljivo sledili. Nato je g. Ogris iz Sel navduševalno apeliral na mladino, naj se združi v izobr. društvi, da ne utone v vihnem morju, v katerem plava dandanes mladi svet. Dom. pevski zbor pa je zapel par lepih pesmic. — Tukajšnje izobr. društvo priredi dne 14. junija ob 3. uri pop. igro „Mlinar in njegova hči“ pri Tišlarju v Št. Janžu.

Vogrče. („Razvalina življenja“) se imenuje Finžgarjeva igra, ki smo jo na binkoštni pondeljek gledali na našem odru; res razvalina, v katero je življenje mladega para spremenil nesrečen, prisiljen zakon, pri katerem ni odločevala prava ljubezen, ampak denar in grunt. Razvalino pa je naredila iz njega tudi pijača, zli duh, ki se kakor črna, usodepolna megla vleče skozi celo igro in zastrupi vse, ki se ji udajo. Žganje, ki ga kuha skopuh in s katerim hoče obogateti na račun pijancev, uniči tudi njegovo družino in njegovo lastno imetje. „S čemur kdo greši, s tem bo tudi kaznovan.“ To je kratka vsebina lepe igre, ki pa, žal, pri naših ljudeh ni našla tistega razumevanja in zanimanja, kakor bi ga zaslužila. Igralo se je vobče dobro, samo tu pa tam bi bilo želeli več ognja in živahnosti. Kedar naše društvo priredi kakšno igro, mora seve v sosednji gostilni biti navadno ples, da se tako isto, kar se na eni strani sezida, na drugi zopet podere. Tako nekateri ljudje umevajo izobrazbo in vzgojo mladine!

GOSPODARSKI VESTNIK

Izvoz produktov železne industrije. V teku lanskega leta je Avstrija izvozila za 8,7 milijona zlatih kron surovega železa (od tega v Jugoslavijo za 1,8 milijona zlatih kron); potem železnih izdelkov za 100,2 milijonov zlatih kron (v Jugoslavijo za 21,9 milijonov; kovinskih izdelkov za 69,7 milijonov zlatih kron (v Jugoslavijo za 6,8 milijonov); strojev za 46,1 milijonov zlatih kron (v Jugoslavijo za 8,4 milijonov; avtomobilov za 35,7 milijonov zlatih kron (v Jugoslavijo za 1,1 milijona zlatih kron).

Celovski trg. Živila: zelje 60—80 g, glav-nata solata 50—60 g, endivija 60—70 g, fižol 60 g, čebula 70 g, česen 4,80—5 Š, špinača 60 do 80 g, letošnji krompir 80 g do 1 Š, jabolka za kuho 40—60 g, češnje 80 g do 1 Š, jagode 2—2,50 Š, mleko (liter) 45—46 g, sladka smetana 2,80—3,20 Š, kislja smetana 2,40—2,80 Š, čajno maslo 6,40—6,80 Š, maslo za kuho 5,60 do 6,40 Š, skuta 1,60—1,80 Š, strd 3,60—4 Š en kilogram. Jajce komad 13—14 g.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Na Poljskem se je prevrnil čoln, v katerem je bilo 14 deklic in učitelj. Vsi so utonili. — V Ameriki je umrlo vsled vročine na solnčarici že 250 oseb. — Srednješolski učitelji so en dan stavkali, ker se ne ugodí njih zahtevam. — Strašni viharji in poplave v Ameriki so porušili na stotine hiš in usmrtili več ljudi. — Italijani se vsled kongresa nemških

obrambnih društev v Kuffsteinu vznemirjajo. — Uradne ure pri deželni vladi in drugih uradih so od 8. do pol 13. in od 14. do 16. — V Krivi vrbi je na cesti popolnoma zgorel avtomobil najbrž vsled vnetja bencina. — Jugoslovanski nemški poslanci bodo proti novemu ljudskošolskemu zakonu protestirali, ker zavira razvoj nemškega šolstva. — Pri Berlinu so se zopet streljali: 2 osebi sta mrtvi, več ranjenih. — Število podpiranih brezposelnih na Koroškem 6. t. m.: 1843. — Pri Dunajskem Novem mestu je pogorelo 8. t. m. 31 poslopij. — Letos se kaže povsod dobra letina. Amerika vsled vročine in nalivov nekoliko trpi.

Novi naslovi javnih nameščencev. Zvezna vlada je izdelala načrt za preimenovanje službenih naslovov vseh javnih nameščencev. Po ministrstvih bodo: ministerialni komisarji, min. višji komisarji, min. tajniki, sekčni svetniki, min. svetniki in sekčni načelniki; uradniki-juristi se bodo imenovali v upravni službi: komisarji, uradni svetniki, višji uradni svetniki in uradni ravnatelji; v politični službi so (juristi): vladni komisarji, vladni višji komisarji, vladni svetniki, vladni višji svetniki, vladni ravnatelji in vladni uradni ravnatelji; v mestni službi bodo: asistenti, revidenti, višji revidenti, tajniki, višji tajniki in uradni nadzorniki, potem kalkulanti, adjunkti, kontrolorji in višji kontrolorji, končno kancelisti, adjunkti, oficiali in višji oficiali. Sluge se imenujejo (v šolah šolski) pomočniki in uradni strežniki. Sedanje uradništvo more do leta 1930. ohraniti svoje dosedanje naslove, ako pa se posluži novih, more pred naslov postaviti označbo „pravi“.

NAŠE KNJIGE

Zadnja na grmadi. Zgodovinska povest. Spisal Fr. Jaklič. Založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah, 1925. Mohorjeve knjižnice 6. zvezek. Cena za ude Družbe sv. Mohorja broš. Din 18,0, vez. Din 26,—, za neude broš. Din 24,—, vez. Din 34,70. „Napisal sem povest, ki se je izvršila na ribniških tleh, ko se je pisalo 1701 po rojstvu našega Gospoda...“ Tako nam pisatelj v uvodu začne razodevati čas, kraj in socialne razmere dobe, v kateri se je vršila tista prežalostna — hvala Bogu zadnja — zgodba nedolžne žene Krzničevke, ki jo je pritirala ljudska zloba in nevednost kot čarovnico pred sodišče, to pa, prav tako uverjeno o svojem pravu, jo gnalo na morišče — na kladno in grmado. Jaklič je obdelal zgodovinsko snov, ki je v našem slovstvu že dolgo vabila pisatelje, pa so se je izogibali, tako srečno, da utegne biti to nač ena izmed najboljših naših ljudskih povesti. Ker jo je prinašala „Mladik o“, je njena prežalostna, grozna vsebina že znana čitateljem „Mladike“. Toda povest naj gre kot knjiga vsepovsod in smo uverjeni, da pojde. Knjiga obsega 268 strani in je zelo poceni.

Listnica uredništva.

Dholica. Izredno smo Vam hvaležni za gradivo, vendar Vas prosimo, da pišete samo na eno stran papirja in s črnilom, ker so Vaši dopisi skoro popolni. — **Poroče pri Velikovu.** Naporabno. — **Spodnje Trušnje.** Naporabno. — **Djekše.** Dopis z isto vsebino že izšel. — **Št. Štefan pri Trušnjah.** Oseben napad. — **Velika vas.** V tej obliki naporabno. — **Zgornje Libuče.** Brez podpisa roma v koš. — **Uredništvo rabi:** vse letnike „Mira“, „Koroška“, „Mlade Jugoslavije“, vse številke „Koroške Zore“, „Socialista“, „Hoo — rrruk...!“, „Glas pravice“, „Deutschösterreichische Blätterstimmen“. Zasebniki, ki posedujejo te liste, se prosijo, da jih nam izroče ev. proti odškodnini.

MALO POSESTVO 91

na lepem kraju pri cesti, 2½ orala zemlje, lesena, hiša, obokana klet, kravji hlev in mali škedenj v Lipi šte. 24 pri Rudi na Koroškem

se prodaja

Cena 35.000 dinarjev pod pogojem, da kupec prevzame vse stroške. Resni kupci dobijo pojasnila pri **Elizabeti Šume, Slovenjgradec, šte. 35** Jugoslavija.

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg šte. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter ku-puje in prevzema v delo sirove kože.

Posestvo 90

se prodaja

za 200 milijonov kron.

Obsega 9 joh njiv, 9 joh travnikov, 14 joh gozda, 6 joh loga, velik sadni vrt in vo-do v hlevu, kuhinji in dvorišču. Polje v ravnini.

Več pove upravnistvo lista.

Zahvala. 92

Ob prebridki izgubi naše predobre matere in žene

Marije Kovačič

se tem potom najiskreneje zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem, ki so našo nepozabno mater kljub slabemu vremenu v tako obilnem številu spremili na zadnji poti. Posebno pa se moramo zahvaliti čg. J. Maierhoferju, ki so prihiteli daleč iz Zilske doline in nam s spremstvom od doma nekoliko olajšali slovo, dalje doma-čemu g. župniku Nagelnu za njih prelepi in tolažilni nagrobni govor, vsem pevcem za njih prekrasno petje v cerkvi in na grobu in vsem, ki so prišli od blizu in daleč izkazat zadnjo čast rajnici.

Bog Vam bodi vsem stoteri plačnik!

Jerberg, dne 27. maja 1924.

Ostali žalujoči Andrejevi.

ZAHVALA. 93

Pri velikem požaru, ki je izbruhnil 24. maja 1925 v Pernah pri Porečah ob Vrbskem jezeru, je bil večji del objektov zavarovan za polno vrednost pri **Gemeinde Wien-Städtische Versicherungsanstalt, oddelek za Koroško, Celovec, Kolodvorska cesta 53**, s precej visokimi zneski. Imenovana zavarovalnica je hitro in točno izplačala zavarovalnino, za kar ji izrekamo odkrito zahvalo in jo vsakemu priporočamo za nova zavarovanja oziroma povišanja.

V Pernah, 6. junija 1925.

Gregor Treiber, Mat. Schulnig, Mar. Inze,
posestniki v Pernah.

Alisi že kaj pisal v Koroškega Slovenca?